

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора медичних наук, завідувача кафедри травматології та ортопедії
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця МОЗ України,
д.мед.н., професора

БУР'ЯНОВА ОЛЕКСАНДРА АНАТОЛІЙОВИЧА

на дисертаційну роботу асистента кафедри медицини невідкладних станів
Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика
МОЗ України

БОЙКО АЛІНИ ВОЛОДИМИРІВНИ

**«Оптимізація профілактики серцево-судинних захворювань у хворих на
псоріатичний артрит в первинній медичній допомозі»** представлену до
захисту у спеціалізовану вчену раду ДФ 26.613.011 Національної медичної
академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, що утворена наказом МОН
України від 24.12.2020 № 1555 для розгляду та проведення разового захисту
дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 Охорона
здоров'я за спеціальністю 222 Медицина, (спеціалізація 14.01.38 «загальна
практика - сімейна медицина»)

Науковий керівник:

Хімійон Людмила Вікторівна - доктор медичних наук, професор, завідувач
кафедри сімейної медицини Національної медичної академії післядипломної
освіти імені П. Л. Шупика МОЗ України.

1. Актуальність обраної теми дисертації

Дисертаційна робота присвячена оптимізації профілактики серцево-
судинних захворювань у хворих на псоріатичний артрит в первинній медичній
допомозі шляхом проведення уточнення серцево-судинного ризику у хворих
на ПсА молодого віку із застосуванням розробленого автором способу
прогнозування безсимптомного атеросклеротичного ураження судин, що є
фактором ризику для подальшого формування серцево-судинних захворювань.

Актуальність дослідження обумовлена відомим підвищенням ризику
атеросклеротичних серцево-судинних захворювань серед хворих на

псоріатичний артрит, які є основною причиною передчасної смерті серед цих пацієнтів. Водночас, ідеальної системи оцінки ризику ССЗ, яка могла б із прийнятною точністю використовуватись в загальній популяції та серед різних груп хворих – не існує. Відомі та широко використововані шкали розрахунку ризику мають і свої переваги, і свої недоліки. В системі ПМД найчастіше для оцінки серцево-судинного ризику використовується система SCORE. Дана шкала оцінює 10-річний ризик розвитку найближчої фатальної події атеросклеротичного генезу: інфаркту міокарда, інсульту, розриву аневризми аорти, та ін. Хоча ця шкала дозволяє швидко оцінити ризик смерті від серцево-судинної смертності, вона має певні обмеження, оскільки для оцінки ризику враховуються лише такі фактори, як стать, вік, статус тютюнопаління, систолічний артеріальний тиск та рівень загального холестерину в крові, проте ці відомі загальнопопуляційні ФР не в повній мірі визначають реальні показники захворюваності і смертності від ССЗ серед хворих на ПсА; отже існує необхідність пошуку додаткових ФР ССЗ, особливо серед хворих пацієнтів молодого віку. Даній проблемі і створенню більш точних систем оцінки серцево-судинного ризику серед вказаних категорій пацієнтів присвячено значну кількість досліджень, однак остаточні висновки не зроблено, що і визначає актуальність обраної теми даного дисертаційного дослідження.

Значний інтерес являють дані по вивченню летальності не тільки при ПсА, але і при ізольованому ураженні шкіри псоріазом (ПС). Шведські вчені провели порівняльне дослідження хворих на ПС, які проходили амбулаторне і стаціонарне лікування. Було виявлено високий ризик ССЗ у госпіталізованих хворих. Також було встановлено, що тяжкий ПС і молодий вік при первинній госпіталізації асоціюється з підвищеним ризиком серцево-судинної смертності.

У хворих на ПсА відомості про поєднання факторів ризику та ступінь їх впливу використовують, для прогнозування та запобігання розвитку важких ускладнень з боку ССЗ. Згідно даних результатів численних досліджень,

тільки багатогранний підхід до комплексної терапії при ПсА достовірно знижує захворюваність на ССЗ та загальну смертність серед таких пацієнтів. Зниженню частоти кардіоваскулярних ускладнень та підвищенню виживання пацієнтів з ПсА та патологією ССЗ сприяє адекватна терапія, та вчасне виявлення і профілактика ФР.

Тому з наукової та практичної точки зору вивчення питання профілактики ССЗ на основі моніторингу та корекції традиційних і додаткових ФР у хворих на ПсА є безсумнівно важливим.

На даний момент в Україні спостереження хворих на псоріатичну хворобу і ПсА та профілактика різних ускладнень будуть здійснюватися на етапі ПМД сімейним лікарем. Тому результати представленого дисертаційного дослідження у вигляді алгоритму дій лікаря загальної практики-сімейної медицини при веденні хворих на ПсА мають і наукове і практичне значення.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота Бойко А.В. є фрагментом комплексної науково-дослідної роботи кафедри сімейної медицини Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика «Науково-методичний супровід забезпечення стандартизації та персоніфікації лікувально -профілактичної та реабілітаційної діяльності лікаря загальної практики-сімейного лікаря», де автор був співвиконавцем та його власне дослідження стало фрагментом даної науково-дослідної роботи.

3. Новизна дослідження та одержаних результатів.

Дисертантом Бойко А.В. вперше в Україні проведено дослідження особливостей профілю традиційних і додаткових ФР ССЗ у хворих ПсА, визначено взаємозв'язки традиційних ФР із перебігом імунно-запального процесу та їх роль в атерогенезі у даного контингенту хворих, виділено 9 найбільш значимих ФР (як традиційних так і імунно-запальних) для ризику безсимптомного атеросклерозу. Встановлено, що найбільший вплив на виникнення атеросклеротичного ураження СА окрім традиційних ліпідних і поведінкових ФР, мають показники, що характеризують перебіг псоріазу і

псоріатичного артриту (PASI, DAS 28), показники активності запального процесу (СРБ) і рівень сечової кислоти сироватки крові.

Дисертантом Бойко А.В. вперше з використанням методів математичного прогнозування було обґрунтовано та розроблено систему прогнозування ймовірності розвитку безсимптомного атеросклеротичного ураження сонних артерій у хворих на ПсА (Патент України № 140327 МПК (2020.01) A61B8/00), на основі якого запропоновано алгоритм оцінювання серцево-судинного ризику у хворих на ПсА молодого віку, що дозволяє уточнити ризик і проводити ранні профілактичні втручання для покращення прогнозу.

4. Теоретичне значення результатів дослідження: одержані автором результати підтверджують теорію запального патогенезу атеросклерозу та дані щодо прискореного атеросклеротичного процесу серед хворих на запальні артрити; поглиблюють наукові уявлення про фактори ризику, що найбільше впливають на стан судинної стінки у хворих на ПсА; обґрунтовують можливість раннього прогнозування розвитку асимптомного атеросклеротичного ураження СА у хворих на ПсА з метою уточнення індивідуального серцево-судинного ризику і впровадження профілактичних програм.

5. Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що вони використані для:

- практичного застосування розробленого автором алгоритму прогнозування розвитку асимптомного атеросклеротичного ураження СА у хворих на ПсА, що є вагомим фактором ризику подальшого формування серцево-судинних захворювань;

- моніторингу та корекції загальнопопуляційних та додаткових факторів ризику атеросклеротичних ССЗ в популяції хворих на ПсА, починаючи з молодого віку;

- пацієнтам із високим ризиком формування передчасного атеросклерозу обґрунтовано рекомендувати додаткові обстеження, в тому числі - УЗД СА.

6. Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Дисертаційна робота Бойко А.В. на тему «Оптимізація профілактики серцево-судинних захворювань у хворих на псоріатичний артрит в первинній медичній допомозі» є комплексним дослідженням, що виконано на сучасному науково-методичному рівні із застосуванням принципів доказової медицини

Усі положення, висновки, рекомендації, що містяться в дисертації, науково обґрунтовані, достовірні, логічно витікають із результатів досліджень.

Методики, використані автором в дослідженні, актуальні. Наукові положення, висновки, рекомендації, які сформульовані в дисертації одержані на достатньому фактичному матеріалі.

Автором дисертації окреслено мету та визначено завдання дослідження, обґрунтовано підходи до їх виконання.

Метою роботи є оптимізація профілактики серцево-судинних захворювань у хворих на ПсА шляхом визначення ролі дисліпидемії, факторів імунно-запального процесу, та особливостей розвитку атеросклерозу у даного контингенту пацієнтів.

Завдання дослідження спрямовані на досягнення мети. Основні положення роботи, що сформульовані автором дисертації, викладено на підставі аналізу літературних джерел та результатів власних досліджень.

В процесі дослідження було обстежено 80 пацієнтів. Достатня для статистичної обробки кількість досліджень і клінічних спостережень дозволяють вважати отримані результати достовірними. Методи статистичного аналізу, які були використані в роботі, адекватні. Статистичний аналіз результатів дослідження проведений на сучасному рівні, коректно, за допомогою стандартних програм статистичного аналізу. Вірогідність отриманих наукових результатів підтверджена на практиці в основних та контрольних групах. Наведені в роботі таблиці та малюнки переконливі.

Висновки конкретні і повністю підтверджуються результатами дослідження. Висловлені в роботі наукові положення та рекомендації науково обґрунтовані.

7. Оцінка змісту, оформлення та обсягу дисертації, зауваження щодо оформлення.

Дисертація Бойко А.В. є завершеною науковою працею, має класичну структуру, викладено українською мовою на 159 сторінках друкованого тексту. Основний текст викладено на 121 сторінках машинопису. Він включає вступ, огляд літератури, матеріали та методи дослідження, 4 розділи власних досліджень, аналіз і узагальнення отриманих результатів, висновки та практичні рекомендації. Список використаних джерел містить 203 роботи, серед яких 45 – кирилицею та 158 – латиницею. Дисертація ілюстрована 26 таблицями та 7 рисунками.

Дисертація Бойко А.В. складається із вступу, аналітичного огляду наукової літератури, чотирьох розділів власних досліджень, обговорення результатів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел, додатків.

Дисертація написана літературною мовою, грамотно. Всі розділи дисертації написані логічно, із дотриманням наукового стилю написання. В загалі, дисертаційна робота написана грамотно, лаконічно викладені матеріали досліджень, наукових положень та висновків. Розділи достатньо ілюстровані таблицями та якісними оригінальними рисунками.

Вступ дисертації відображає актуальність досліджуваної проблеми, сформульована мета і завдання дослідження, відображена загальна характеристика роботи.

Перший розділ дисертації містить огляд актуальних літературно-інформаційних джерел, написаний літературною мовою, в традиційному плані, в якому автор розкриває сучасний стан проблеми профілактики серцево-судинних захворювань у хворих на псоріатичний артрит в первинній медичній допомозі.

Другий розділ дисертації – «Матеріали та методи досліджень» - описаний дизайн клінічного дослідження (критерії включення та виключення пацієнтів з ПсА, ПС та групи контролю у дослідження та клінічна характеристика обстежених груп), описані методи лабораторних та інструментальних досліджень, включаючи повний опис проведених методик визначення досліджуваних показників. В розділі викладені методи статистичної обробки результатів дослідження та вказано на дотримання етичних норм при проведенні досліджень. Описані методики відповідають встановленим вимогам і протоколам.

Основними розділами є результати власних досліджень (III, IV).

Третій розділ присвячений оцінці взіємозв'язку факторів ризику серцево-судинних захворювань в їх взаємодії із станом судинної стінки у хворих на ПсА, ПС та групі контролю. Розділ написаний в чіткій, логічній послідовності, достатньо ілюстрований таблицями та рисунками та завершується резюме.

В четвертому розділі представлений розроблений автором спосіб прогнозування розвитку безсимптомного атеросклеротичного ураження СА у хворих на ПсА. Здобувачем на основі зазначеного способу прогнозування наявності безсимптомного атеросклеротичного ураження СА у хворих на ПсА було розроблено алгоритм бального прогностування серцево-судинного ризику та профілактики у пацієнтів з ПсА в ПМД. Висока точність правильних прогнозів свідчить про можливість застосування у лікувальному процесі розробленої прогностичної моделі для прогнозування наявності асимптомного атеросклеротичного ураження СА у хворих на ПсА і відкоригувати стратегію дообстеження та профілактики ССЗ у хворих ПсА

В розділі «Обговорення результатів» об'єднано і систематизовано отримані результати дисертаційної роботи, проведено їх порівняльний аналіз, зроблені конкретизуючі висновки та практичні рекомендації.

Висновки, що наведені в дисертації, повністю відображають зміст роботи, зроблені на основі фактичного матеріалу дисертації та статистичної

достовірності отриманих результатів, відповідають завданням дослідження та свідчать про досягнення поставленої мети.

Публікації по матеріалах дисертації повністю відповідають вимогам МОН України.

У ході ознайомлення з дисертаційною роботою виникли запитання для дискусії:

1. Які найбільш важливі імунологічні чинники впливають на передчасний атерогенез у хворих на ПсА?
2. Яким чином на вашу думку пов'язані додаткові і традиційні фактори ризику серцево-судинних захворювань?

8. Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях

За матеріалами дисертаційної роботи Бойко А.В. опубліковано 8 статей, з них 1 - одноосібно (4 статей у фахових виданнях, рекомендованих ДАК МОН України, 3 – в журналах країн ЄС та ОСЄР (з них 1 стаття в наукометричних виданнях SCOPUS), 1- в міжнародному журналі інших країн) та тез доповідей 8. Провідний внесок за обсягом у матеріали публікацій належить аспіранту. Дисертант Бойко А.В. брав участь в статистичній обробці та аналізі одержаних результатів та підготовці матеріалів до друку.

9. Особистий внесок здобувача в одержання наукових результатів, що виносяться на захист.

Дисертаційна робота Бойко А.В. є самостійною науковою працею дисертанта. Дисертація виконана на базі Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Дисертант самостійно провів патентно-інформаційний пошук, здійснив аналіз літературних джерел за темою дисертації. Здобувач особисто здійснив відбір хворих за темою дисертації, їх клінічне обстеження та спостереження. Автор проводив забір матеріалу для проведення лабораторних досліджень самостійно.

Дисертант Бойко А.В. особисто проаналізувала та узагальнила результати проведених досліджень. Автор самостійно створила базу даних на персональному комп'ютері та провів їх статистичну обробку. Тему

дисертаційної роботи було обрано разом з науковим керівником та сформульовано мету й завдання роботи, узагальнення результатів, формулювання висновків та практичних рекомендацій. Дисертант власноруч написав всі розділи дисертації. На основі дисертаційної роботи автор самостійно розробив виступи та підготувала до друку наукові праці. В наукових статтях автор використав результати власних досліджень. Дисертант не використовував ідеї, результати та розробки співавторів публікацій.

10. Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації)

Під час виконання дисертації аспірант Бойко А.В. дотримувався принципів академічної доброчесності, що підтверджено висновком експертної проблемної комісії за спеціальністю «14.01.38 – Загальна практика – сімейна медицина» від 25.09/2020 (протокол № 6). За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

11. Рекомендації щодо використання результатів дисертаційного дослідження в практиці.

Основні положення дисертації Бойко А.В., розроблений алгоритм бального прогнозування серцево-судинного ризику та профілактики у пацієнтів з ПсА в ПМД впроваджені у практичну роботу 4 лікувально-профілактичних закладів України: КНП КОР «Київська обласна клінічна лікарня», КНП «Тернопільська міська клінічна лікарня №2», медико-санітарної частини ПАТ «Харківський тракторний завод», КНП «Міська поліклініка №3» Чернівецької міської ради.

Результати дисертаційної роботи Бойко А.В. впроваджено у науково-педагогічний процес кафедри сімейної медицини Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, у науково-педагогічний процес кафедри сімейної медицини та амбулаторно-поліклінічної допомоги Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, у

науково-педагогічний процес кафедри сімейної медицини Буковинського державного медичного університету, у науково-педагогічний процес кафедри загально практики-сімейної медицини Харківської медичної академії післядипломної освіти, у науково-педагогічний процес кафедри первинної медико-санітарної допомоги та сімейної медицини Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського, у практичну діяльність КНП «Міська поліклініка № 3 Чернівецької міської ради, у практичну діяльність Навчально-наукового медичного комплексу «Університетська клініка» Харківського національного медичного університету, Тернопільської міської комунальної лікарні №2, КНП «Київська обласна клінічна лікарня» вузькоспеціалізоване терапевтичне відділення.

12. Відповідність дисертації спеціальності та профілю спецради.

Дисертація Бойко Аліни Володимирівни на тему «Оптимізація профілактики серцево-судинних захворювань у хворих на псоріатичний артрит в первинній медичній допомозі» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 – Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина, 14.01.38 – Загальна практика-сімейна медицина, за змістом повністю відповідає профілю спеціалізованої вченої ради ДФ26.613.011 Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, що утворена наказом МОН України від 24.12.2020 № 1555.

13. Відповідність роботи вимогам, які пред'являються до наукового ступеня доктора філософії

Дисертаційна робота Бойко Аліни Володимирівни «Оптимізація профілактики серцево-судинних захворювань у хворих на псоріатичний артрит в первинній медичній допомозі», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина (спеціалізація 14.01.38 «загальна практика-сімейна медицина»), присвячена актуальній проблемі сучасної сімейної медицини, є закінченим науковим дослідженням, яка містить нові положення і нові науково обґрунтовані результати, що, в цілому, розв'язують важливе науково-

практичне завдання – ранньої профілактики серцево-судинних захворювань у хворих на псоріатичний артрит в первинній медичній допомозі.

Виходячи з актуальності, за об'ємом та рівнем досліджень, наукової новизни результатів, теоретичної та практичної цінності отриманих даних, об'єктивності та обґрунтованості висновків, беручи до уваги особистий внесок здобувача, дисертаційна робота Бойко Аліни Володимирівни «Оптимізація профілактики серцево-судинних захворювань у хворих на псоріатичний артрит в первинній медичній допомозі» повністю відповідає вимогам п.10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеню доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина (наукова спеціальність 14.01.38 «загальна практика-сімейна медицина»), затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 №167 та вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом МОН України від 12.01.2017 №40, та її автор повністю заслуговує присвоєння наукового ступеню доктора філософії за спеціальністю 222 Медицина (наукова спеціальність 14.01.38 «загальна практика-сімейна медицина»).

Офіційний опонент:

доктор медичних наук, професор
кафедри травматології та ортопедії
Національного медичного університету
імені О. О. Богомольця
МОЗ України

Бур'янов О.А.

